



Handläggare: Pia Modin  
Telefon: 08-508 25 618

Till  
Socialtjänstnämnden

## Förutsättningar för en värdighetsgaranti inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning

### Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på uppdraget att utreda förutsättningarna för en värdighetsgaranti inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning.
2. Socialtjänstnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.

Dag Helin

Fredrik Jurdell

### Sammanfattning

Personer med funktionsnedsättning har ett gott skydd genom lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt andra regelverk. Socialtjänstförvaltningen anser att förutsättningarna för en värdighetsgaranti för personer med funktionsnedsättning är uppfyllda om intentionerna i LSS efterlevs. För att förbättra efterlevnaden krävs insatser inom framför allt tre områden:

- kompetensutveckling av den personal som arbetar inom verksamhetsområdet
- utveckling av kvalitetsindikatorer
- metoder för resultatuppföljning.

Inom staden pågår kontinuerligt utbildningar och föreläsningar om LSS-lagstiftningen i syfte att höja kompetensen hos den personal som arbetar inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. I dessa sammanhang är det oerhört viktigt att på ett medvetet sätt förmedla de bärande principerna i LSS, så att den värdegrund och den människosyn som finns i lagstiftningen kommer att genomsyra verksamheterna.

Socialtjänstförvaltningen har ett ansvar för uppföljning av stadens stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Ett arbete pågår för närvarande med att utveckla kvalitetsindikatorer samt att ta fram verktyg för resultatuppföljning.

## Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats vid socialtjänstförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor.

Socialtjänstnämndens handikappråd har behandlat ärendet den 20 oktober 2008.

## Bakgrund

I samband med att socialtjänstnämnden fastställde budget med verksamhetsplan för 2008 uppdrogs åt nämnden att utreda förutsättningarna för en värdighetsgaranti inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

Inom äldreomsorgen har en statlig utredning om värdighetsgaranti nyligen genomförts. Den s.k. värdighetsutredningen överlämnade i maj 2008 sitt betänkande "Värdigt liv i äldreomsorgen" (SOU 2008:51).

## Lagar och andra regelverk

### Personer med funktionsnedsättning har ett gott skydd

Personer med funktionsnedsättning och äldre personer som är i behov av vård och omsorg omfattas av socialtjänstlagen (SoL). För de personer som har de mest omfattande stödbehoven gäller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), som är en rättighetslag. En bred översyn av LSS har nyligen gjorts av en parlamentarisk utredning, LSS-kommittén. I augusti 2008 lämnade kommittén sitt slutbetänkande "Möjlighet att leva som andra. Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättningar" (SOU 2008:77). Kommittén slår fast att rättigheterna i LSS är nödvändiga för att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska garanteras det stöd och den service de behöver. Den förelår ett antal förändringar i lagen, bl.a. att ett tydligt barnperspektiv ska införas.

Personer med funktionsnedsättning har genom LSS ett bättre skydd och en starkare rätts-säkerhet än äldre personer. Därutöver finns det andra regelverk till stöd för personer med funktionsnedsättning, t.ex:

- Lagen om assistansersättning (LASS)
- Ny lag om förbud mot diskriminering
- Nationell handlingsplan för handikappolitiken
- Inom EU - handlingsplan för lika möjligheter för personer med funktionshinder för år 2008-2009
- FN:s standardregler, Agenda 22

- FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Handikappolitiskt program för Stockholms stad

Dessa dokument genomsyras av en gemensam värdegrund att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning full delaktighet och jämlikhet i samhällslivet.

### **Den föreslagna värdighetsgarantin för äldre personer har likheter i LSS**

Vad är en värdighetsgaranti? Värdighetsutredningen föreslår att en ny bestämmelse om en *nationell värdegrund* införs i socialtjänstlagen. Värdegrunden anger den inriktning och de förhållningssätt som ska gälla för äldreomsorgen. Syftet är att tydliggöra den människosyn, de värderingar och de förhållningssätt som ska gälla i den dagliga verksamheten för att kvaliteten ska utvecklas och tilliten till äldreomsorgen öka. En ändring föreslås av SoL 5 kap. 4 § (se nedan).

De bärande principerna i LSS-lagstiftningen - inflytande, självbestämmande, delaktighet, tillgänglighet helhetsyn och kontinuitet – utgör på motsvarande sätt en värdegrund i arbetet med stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Detta formuleras i LSS §§ 5 och 6 om verksamhetens mål och allmänna inriktning (se nedan).

Nedan görs en jämförelse mellan några av de förslag som värdighetsutredningen lämnat och hur dessa motsvaras inom LSS-lagstiftningen.

<b>Värdighetsutredningens förslag</b>	<b>LSS</b>
<p><i>Förslag till ändring av SoL 5 kap. 4 §.</i> Äldre människor ska, så långt det är möjligt, kunna leva utifrån sin identitet och personlighet.</p> <p>Verksamheten ska inriktas på att den äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (<i>värdegrund</i>).</p> <p>Till ett värdigt liv hör</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- integritet såsom rätt till ett privatliv och kroppslig integritet,</li> <li>- möjlighet att upprätthålla sitt självbestämmande,</li> <li>- individanpassning och delaktighet i beslut och insatser,</li> <li>- insatser av god kvalitet, samt</li> <li>- den äldre och dennes närstående ges ett gott bemötande.</li> </ul> <p>Till välbefinnande hör att den äldre känner trygghet och meningsfullhet.</p>	<p>5 § Verksamhet enligt denna lag skall främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 §. Målet skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra.</p> <p>6 § Verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivs i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.</p> <p>För verksamheten enligt denna lag skall det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges. Lag (2005:125).</p>

---

## Värdighetsutredningens förslag

## LSS

Nationellt instrument för *behovsbedömning*.  
Underlätta ett systematiskt och ett mer likvärdigt arbetssätt med ansökningar om bistånd.

LSS-kommitténs förslag: Kraven för rätt till personlig assistans ska preciseras så att behovsbedömningen blir mer enhetlig i landet.

*Ökat inflytande*. Äldres möjligheter att, så långt möjligt, kunna påverka när och hur insatser ges

6 § ”..... Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. ....”  
(Se 6 § i sin helhet ovan).

*Individuella genomförandeplaner* för vad som ska uppnås med insatser och hur de ska genomföras. Fokus på resultat av insatser och uppföljning.

§ 10 I samband med att en insats enligt denna lag beviljas kan den enskilde begära att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom. I planen ska även redovisas åtgärder som vidtas av andra än kommuner eller landstinget. Planen ska fortlöpa och minst en gång om året omprövas.

---

Socialtjänstförvaltningen vill i detta sammanhang framföra att de förändringar för äldre människor som värdighetsutredningen föreslår i socialtjänstlagen även borde gälla för de personer med funktionsnedsättning som omfattas av socialtjänstlagen.

### Förvaltningens synpunkter

Socialtjänstförvaltningen anser att förutsättningarna för en värdighetsgaranti för personer med funktionsnedsättning är uppfyllda om intentionerna i LSS efterlevs. För att förbättra efterlevnaden krävs insatser inom framför allt tre områden:

- kompetensutveckling av den personal som arbetar inom verksamhetsområdet
- utveckling av kvalitetsindikatorer
- metoder för resultatuppföljning.

I enlighet med LSS ska förvaltningens utvecklingsarbete ske i samverkan med organisationer som företräder människor med funktionsnedsättning.

Inom staden pågår kontinuerligt utbildningar och föreläsningar om LSS-lagstiftningen i syfte att höja kompetensen hos den personal som arbetar inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Som exempel kan nämnas socialtjänstförvaltningens riktlinjeutbildning för nya handläggare, utbildning i rättspraxis som genomförs av juridiska avdelningen tillsammans med socialtjänstförvaltningen och funktionshinderombudsmannens halvdagsföreläsningar. I dessa sammanhang är det oerhört viktigt att på ett medvetet sätt förmedla de bärande principerna i LSS, så att den värdegrund och den människosyn som finns i lagstiftningen kommer att genomsyra verksamheterna.

Socialtjänstförvaltningen har ett ansvar för uppföljning av stadens stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Ett arbete pågår för närvarande med att utveckla kvalitetsindikatorer samt att ta fram verktyg för resultatuppföljning, vilket ska slutföras under 2009. I ett ärende till socialtjänstnämnden i augusti i år (Dnr 119-0399/2008) framförs att ett system för verksamhetsuppföljning och kvalitetsutveckling inom verksamhetsområdet kan uppnås med hjälp av följande instrument:

- Stadsövergripande kvalitetsindikatorer
- Gemensamt underlag för verksamhetsuppföljningar på stadsövergripande- och enhetsnivå för såväl egen regi som enskilt bedriven verksamhet
- Verksamhetsuppföljningar i webb-ILS
- Funktionshinderinspektörernas årsrapport
- Funktionshinderombudsmannens årsrapport
- Uppföljningar av ramavtal och utomlänslacerade
- Uppföljningar av ej verkställda beslut enligt SoL respektive LSS
- Socialstyrelsens LSS-statistik
- Revisionskontorets granskningar inom verksamhetsområdet
- DUR, ett projekt startar i höst där användningen av DUR vid utredning av insatser till personer med funktionsnedsättning ska testas.

Socialtjänstförvaltningen bedömer att ovannämnda instrument ger goda möjligheter att bevaka att LSS tillämpas på ett sådant sätt att den kvalitet och den värdighet som eftersträvas i lagen kan garanteras. För att till fullo uppfylla målsättningen med en värdighetsgaranti behöver också den garanterade nivån tydliggöras för de enskilda brukarna. Inom äldreomsorgen har olika sätt att göra detta, som t.ex. trygghetskvitton, diskuterats och dessa diskussioner kan ligga till grund för motsvarande system inom funktionshinderomsorgen.

---